

Verkrotting

+ Het vergeten directiekantoor op het Energieplein. 'Jammer dat in Haarlem alles zo aangeharkt moet zijn'

Anna Bartlema

19-07-24, 13:03 | update: 22-07-24, 13:15

© United Photos/Rob van Wieringen

HAARLEM Ooit een plek van licht en energie, nu een verpieterd krot. De afgebrokkelde stenen muren geven een indruk waar de voormalige directie van het energiebedrijf van Haarlem zich schuil hield. Inmiddels dient het als warm thuis voor ongedierte.

Het lijkt wel een groen sprookje. Of een grimmige nachtmerrie. Het hangt er natuurlijk vanaf aan wie je het vraagt.

Op en nabij Energieplein 73 in de Waarderpolder, vlak naast kunstbroedplaats Nieuwe Vide, staat het voormalige directiekantoor van het Haarlemse energiebedrijf.

Tenminste, wat er nog van over is. Maar over een aantal jaar zal het gebouw er weer spic en span uitzien, verklapt de projectontwikkelaar die voor ons de gesloten poort opent.

Het voormalig directiekantoor. © Foto United Photos/Rob van Wieringen

Een enkele loshangende luxaflex klappert vierhoog in de wind. Binnen groeit door het ingestorte puin een boom en een klimop probeert door de glasloze kozijnen zijn weg naar buiten te vinden. Het overgrote gedeelte van het dak is verwoest, met op sommige plekken een klein soort tuintje met verdwaalde blauwe regen en felle gele bloemetjes. Het pand staat al decennia leeg en is inmiddels overgenomen door flora en fauna.

Meneer Edison

Het voormalig hoofdkwartier, waar werd besloten hoe de stad werd voorzien van licht en later ook van warmte, staat op het Energieplein, een gebied vol historie. Met de uitvinding van de gloeilamp in 1879, met dank aan meneer Edison, begon de revolutie. Plots was er licht en de ontwikkeling van elektriciteit zette zoden aan de dijk. Ineens was de mens een stapje dichterbij het verlichte leven. Eind negentiende eeuw bouwde Nederland de eerste elektriciteitscentrales en zo was in 1896 Haarlem aan de beurt. 'De Lichtfabriek', op datzelfde plein, opende in 1902 en zorgde ervoor dat alle straten van de Spaarnestad niet meer in het donker achterbleven.

Na de vondst van de gasbel rond 1960 moest iedereen aan het aardgas. Het leverde de staat geld op en was efficiënter voor koken, kachels en warm water. Het gebied heeft

nog jaren voor de distributie van de destijds nieuwe gassoort gezorgd, maar uiteindelijk raakte het toch, samen met het directiekantoor, in de vergetelheid.

Luchtfoto Energieterrein uit 1949. © Foto Noord-Hollands Archief

Het industriële terrein staat vol monumentale panden die een nieuwe invulling hebben gekregen, De Lichtfabriek dient tegenwoordig als evenementenlocatie en de rest wordt voornamelijk gebruikt door kleine bedrijven en kantoren. Ook zijn er sportlocaties, zoals een padelbaan en een paaldansstudio. Alles is gebouwd in neoclassicistische stijl, geïnspireerd op de klassieke Griekse en Romeinse bouwkunst.

‘Short stay units’

Houten wanden houden de nieuwsgierige voorbijganger op afstand. Een telefoontje met de projectontwikkelaar zorgt ervoor dat we binnen de poorten een kijkje van dichtbij mogen nemen. Erdoorheen banjeren is echter niet toegestaan. Dat is prima, want je zou ook niet weten waar je voet te plaatsen.

Scherven van geknapte ramen liggen overal verspreid rondom het gebouw. Ook het dak is aan diggelen. Het grootste deel is naar beneden gestort. Net als vrijwel alle verdiepingen. Zo’n 15 jaar terug heeft er ook nog eens een brand gewoed. Er is daarna niks meer gebeurd.

Wat is het lot van dit verloren kantoor? Lingotto heeft een vergunningsaanvraag ingediend bij de gemeente Haarlem om er een ‘short stay’ van te maken. Vertaald is dat een soort hotel, alleen dan voor een tijdelijk verblijf van vanaf zes dagen tot maximaal zes maanden. In het monumentale deel worden vijftwintig studio’s van ongeveer 35 vierkante meter gerealiseerd. Aan de achterkant, op een stuk braakliggend veld, moet nieuwbouw komen van vijf lagen met vijftig studio’s.

Een verdwaalde paraplu. © Foto United Photos/Rob van Wieringen

De complete verbouwing zou jaren geleden al starten, maar de langdurige vergunningsprocedures liepen vertraging op. Dat was niet het enige obstakel. In eerste instantie wilde Lingotto woningen bouwen, maar daar had de gemeente een andere kijk op. Het hele gebied van drieënhalf hectare staat geregistreerd als ‘Bedrijventerrein Waarderpolder’. Het bestemmingsplan veranderen voor ‘Logies’ bleek uiteindelijk toch mogelijk. Al kostte dat enige tijd.

Volgens de gemeente Haarlem liggen er ‘positieve adviezen voor het bouwplan van de architectuurhistoricus’, die het voormalig directiekantoor moet herstellen. Alleen moet eerst nog de ontwerp-omgevingsvergunning ter inzage worden gelegd vanwege de wisseling van bestemmingsplan.

‘Het plafond van destijds en de tegels met groene details komen straks terug, precies zoals het was’

Jordi van den Brink
Projectontwikkelaar Lingotto

Daarnaast heeft het gebouw – of wat er van over is – het stempel ‘gemeentelijk monument’. Net als vele eerdere bouwvallige panden op het terrein, dient het directiekantoor in ere hersteld te worden.

Asbest

Het lijkt nogal een ambitieus project: het krakkemikkige pand vol asbest veilig maken, restaureren en omtoveren tot een soort hotel. Het is dan ook het meest complexe project onder Haarlemmer Stroom van Lingotto, vertelt projectontwikkelaar Jordi van den Brink, die sinds 2022 werkt aan de herontwikkeling van het Directiekantoor. Hij weet ook veel over het energieterrein.

Jordi van den Brink: „Vroeger stak iemand met een lucifer alle lantaarns aan in de stad. Dat kun je je toch niet meer voorstellen?” © Foto United Photos/Rob van Wieringen

„Niet normaal hoe slecht de staat van dit pand is”, zegt Van den Brink. Toch ziet hij vooral het positieve. „Als je goed kijkt, zie je dat er geen scheuren in de muren zitten. De gevel is nog best goed, bizar genoeg. Ook zijn er geen verzakkingen te zien. En omdat het waterpeil hier hoog is, zitten de palen onder water en gaan ze niet rotten.”

Het puin aan binnenkant wordt opgeruimd en opnieuw opgebouwd. Enkele significante details zullen worden nagebootst. Van den Brink wijst naar de linkerkant van het gebouw. „Zie je die poort? Dat wordt de entreerimte. Het plafond van destijds en de tegels met groene details komen straks terug, precies zoals het was.”

Lees ook: Toekomst Lorentz Laboratorium ongewis: ‘Er wordt niks meer aan gedaan. Doodzonde dat ze zo’n mooi gebouw laten verkrotten’

Echtscheiding

Wat voor soort gasten verwacht hij straks in het oude directiekantoor? „Toeristen, studiemigranten of mensen die kort hun huis uit moeten vanwege verbouwing. En misschien wat minder vrolijk, maar tegenwoordig zijn er veel mensen die gaan scheiden. Die kunnen hier dan even vertoeven.”

‘Zonde dat dit soort plekken verdwijnen en commercie het overneemt’

Violaine Chapallaz
Kunstenaar en fotograaf

Hoe zien stadgenoten deze ontwikkeling? Mode- en kunstfotograaf Violaine Chapallaz woont in de Leidse buurt en liep zo'n dertig jaar geleden voor het eerst over het terrein. Rauw, groen, industrieel: alles waar de fotografe op zoek naar is bij het spotten van een goede locatie. „Grote leidingen en pijpen liepen dwars over het terrein. Het was een bijzondere plek met een industrieel gevoel zoals in het buitenland, neem New York.

Violaine Chapallaz wurmt zich met haar analoge camera door de wildgroei, om ook nu het perfecte plaatje te schieten.

© Foto United Photos/Rob van Wieringen

Elk hoekje van het terrein heeft de kunstenaar inmiddels wel gezien. „Prachtig hoe de natuur het menselijke overneemt. Ik heb hier wel meer dan tien modeshoots gedaan. En ook als ik een test deed met modellen, kwam ik hier. Voor of achter het directiekantoor, tussen het hoog woekerende gras, of bij het Spaarne. Jammer dat in Haarlem alles zo aangeharkt moet zijn. ”

Hoe vindt Chapallaz het dat er waarschijnlijk een 'short stay' hotel komt? „Zonde dat dit soort plekken verdwijnen en commercie het overneemt. De stad verliest daardoor zijn karakter. Waarom zegt de gemeente niet: dit wordt een maatschappelijk project? Denk aan een gezamenlijk atelier, opvang voor jongeren of daklozen. Maar nee, alles moet geld opleveren. Een stad heeft dit soort plekken nodig.”

Heeft u een tip voor een verkrot pand? Mail naar stadsredactie@haarlemsdagblad.nl